

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma

The Opinion of Turkish Student Teachers on the Relationship between Language and Culture: A Phenomenological Analysis

Ali GÖÇER*

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının kültürün dille olan ilişkisi üzerine görüşlerini alarak konu üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 64 Türkçe öğretmeni adayından oluşan bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubu, gönüllülük esaslı amaçlı örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Verilerin analizinde nitel araştırma veri analiz biçimlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, dilin gelişimi için kültürün, kültürel unsurların kabul görüp yayılması için de dilin aracılığının vazgeçilmezliği vurgulanmıştır. Öğretmen adayları dil kültür ilişkisini göstermek için önemli ilişkilendirmeler yapmışlar, her iki kavramın birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu görüşünü vurgulamışlardır. Dilin kültürle olan ilişkisinin sadece bu iki kavram arasındaymış gibi düşünülmemesi gerektiğini vurgulayan adaylar, bu etkileşimin toplum yararı açısından da önemli kazanımlar getireceğine işaret etmişlerdir.

Anahtar Sözcük: dil kültür ilişkisi, kültürel birikim, Türkçenin gelişimi, öğretmen adayı.

Abstract

The purpose of this research, is to the assessment the relationship between language and culture in the context of Turkish teachers' opinions. In this study, interviewing method within the framework of qualitative research was used. Research was carried out working group consisting of 64 Turkish student teachers. The working group was created having a specified goal sampling method. The data were analyzed through content analysis in the qualitative research. The results of this study, the student teachers emphasized the following: there is a need for the development of language to the cultural field. Language is indispensable for the dissemination of cultural elements. Teacher candidates have made significant associations to show the relationship between language and culture, and emphasized the view that these two concepts are inseparable whole. The relationship between language and culture is not only a relationship between these two concepts but also pointed out that this interaction will bring significant gains in terms of the public interest.

Keywords: relationship between language and culture, the development of Turkish language, cultural background, teacher candidate.

---

* Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: ali.gocer@hotmail.com

Giriş

Dil, insanın daha özel bağlamda duygunun, düşüncenin, bakış açılarının, yaşam biçimlerinin en genel anlamıyla bireylerin sahip olduğu hayat tezahürlerinin belli bir cisme bürünerek görünürlük kazanmasını sağlayan önemli bir araçtır. Kültür ise, bir milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu algı, ilgi, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddî ve manevî değerler toplamıdır ve nesilden nesile miras olarak aktarılarak gelmektedir. Kültür, hayatın her safhasında insanı kuşatan duygu ve düşüncenin yaşama yansıyan hâlidir (Göçer, 2012). Dil konuşulduğu toplumun özelliklerini en iyi yansıtan unsurdur. Toplumun ortaya koymuş olduğu kültürel değerlerin izleri dil ile kendini gösterir. Dil, bir kültür aktarıcısı olduğu gibi kültürün sürekliliğini sağlayan en önemli vasıtaadır (Akarsu, 1998).

Dil ile kültür birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Dil kültürle yaşar, kültür de dil ile gelişir ve birikir (Günay, 1995). Dil bir kültürün ürünü olarak düşünülebilir. Bir toplumun dili, o toplumda yaşayan bireylerin genel kültürünü yansıtır. Kültür, objektif olarak sunulması gereken ve her ülkeye özgü nitelikleri barındıran toplumun önemli temellerinden biridir. Kültür bir bilgi birikimidir. Bilgi birikiminin kaynağı ise dildir. Bu yüzden dil ile kültür birbirinden ayrılmaz (Aslan, 2008). Şu hâlde, kültür, nesilden nesile aktarılmak için dile muhtaç; toplumun duygu, düşünce ve tam anlamıyla hayat tezahürlerinin somut hâle bürünmesinin aracı olan dil için de kültür bir ihtiyaçtır (Göçer, 2012).

Bir toplumda yaşayan tüm bireyler o toplumda konuşulan ortak dilin yanı sıra toplumsal değerleri ve normları da öğrenerek büyürler (Bayyurt, 2011). Dil bir toplumu sarıp sarmalar; ona biçim verdiği gibi, ondan da etkilenir. Dil, bir toplumun kimliğidir. Dil yoksa toplum da yoktur (Ünalın, 2012). Dil kültürün temeli olduğuna göre, bir milletin dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girer (Kaplan, 2010).

Yüce, kültürle ilgili olarak Chastain'den (1988) *antropolojik açıdan bakıldığında insanların yaşam tarzı olarak tanımlandığına* yönelik yaptığı alıntıya ilaveten şu görüşlere yer vermektedir: En

temel tanımıyla kültür bir toplumun duygu ve düşünce sistemini kuran ve gelenek olarak adlandırılan toplumsal yaşam biçimidir (2012).

İnsan yığınlarının millet olabilmesinde dilin önemli bir yeri vardır. Her birey, mensubu olduğu milletin kültürünü bir şekilde öğrenmek ve o milletin kültürel kimliğini kazanmak zorundadır. Çünkü milletler camiasında insanlar, onları diğerlerinden farklı kılan ve biricik yapan millî kültürleriyle tanınırlar. İnsanlar gibi milletler de varlıklarını sürdürebilmek için millî kültüre ihtiyaç duyarlar. (Kırkkılıç ve Sevim, 2012).

Kültür dediğimiz maddî ve manevî değerler bütününe öğrenilmesinde ve gelecek nesillere devredilmesinde baş araç dildir (Devrim, 2004). Bir toplumun yaşamak için ürettiği maddî ve manevî değerlerin hepsi kültür ögesi içinde yer alır. Dil, bu kültürün gelişip güçlenmesini, kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan çok önemli bir araçtır (Gülyüz, 2004). Her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır (Kaplan, 2010). Böylece dil ve kültürün basit birer parçasıymış gibi görünen öğeler yaşamın içerisinde yer buldukça kültürün önemli bir unsuru olarak ortaya çıkar ve ait olduğu toplumun bir simgesi olarak medeniyetin oluşumuna katkı verir.

‘İnsanoğlunun yarattığı her şey’ olarak nitelenen kültür, bilimsel yazılarda uygarlık karşılığı (Güvenç, 1994) olarak kullanılıyor olsa da ‘kültürün daha ziyade her topluluğun kendine mahsus yaşayış ve davranış tarzıdır. Belirli bir topluluğa ait sosyal davranış ve teknik kuruluşlar ‘kültür’ü meydana getirirken, milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtalarının bütünü medeniyeti oluşturur (Kafesoğlu, 1998).

Kültür ile dil arasında sıkı bir münasebet vardır. Bu münasebet gözden uzak tutulursa, dil konusunda çok yanlış hükümler verilir. Türkiye’de dil konusunda akıl almaz yanlışlara düşülmesinin sebebi dili kültürden ayrı matematik gibi soyut bir varlık olarak ele alınmasıdır (Kaplan, 1993).

Dil, bir göstergeler dizgesidir ve o dizge içerisinde yer alan her göstergenin dış dünyada işaret ettiği bir gönderme alanı, bir dış dünya gerçekliği vardır ve gönderme alanı da kültürle ilgilidir (Asutay, 2007). ‘Dil’ denilen iletişim aracı, toplumu bir arada tutan harç; kültürü taşıyan ortak bir hazine ve toplumu yansıtan bir aynadır.

Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Dilde neler varsa, toplum ve kültür de asılları veya yankıları vardır (Güvenç, 2002).

Dil ile güzel eserler yaratmak güçtür. Denildiğine göre, yeni bir kültürün teşekkülü için beş yüz yıl sürekli emek harcamak gerekmiştir. Buna göre, kısa sürede bir Mevlana, bir Yunus Emre'nin yetişmesi için daha bir hayli beklememiz gerekiyor. Tarihî kültüre sırt çevirerek 'özgün ve ulusal' bir kültür nasıl yaratılacak? Mesele sadece dil meselesi değildir. Yetişen nesillerin ruh ve kafalarını bomboş bırakmamak için atalarımız gibi biz de çağdaş milletlerin dil ve kültürüne ilgisiz kalmadan (Kaplan, 1993), ama kendi dil ve kültür değerlerimizin de farkında olarak bilinçli bir şekilde yaşamalıyız.

Dil ve kültür bir bütünü oluşturan ayrılmaz iki parça gibidir. Dilin zenginliği bir bakıma kültürün zenginliğidir. Dil ne kadar etkili ve işlek bir yapıda olursa ortaya konulan ürünler aracılığıyla kültürün zenginliği de o derece etkili ortaya konulabilir. Kültürün zenginliği de dili etkili kullanmada söz sahibinin işini kolaylaştırır. Sahip olduğu değerleri ile kültür, ifadeye güç kazandırır. Özet olarak söylemek gerekirse; *kültür, dil için inanılmaz bir kaynak; dil de kültür için vazgeçilmez bir araçtır* (Göçer, 2012).

Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının kültürün dil ile olan ilişkisi konusunda görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: Türkçe öğretmeni adaylarına göre;

1. Dil ile kültür arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Dil ile kültürün etkileşiminde dil ve kültürün öne çıkan özellikleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımında olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmada, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı *görüşme formu* ile elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler,

algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Olgubilim olarak da adlandırılan fenomenoloji “*Gerçek nedir?*” sorusuna cevap arayan bir yöntemdir. Fenomenoloji yaklaşımın temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Fenomenoloji tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu bağlamda genelleme yapmak değil, olguları tanımlamak önemlidir (Akturan ve Esen, 2008).

Türkçe öğretmeni adaylarının görüşme sorularına verdikleri cevaplardan yola çıkarak dil kültür ilişkisi/etkileşimi ile ilgili tespitleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak ve katılımcıların belirttikleri görüşlerden hareketle her iki kavramın anlam yelpazesine dikkatleri çekmek için olgubilim deseni tercih edilmiştir.

Araştırma Sürecinin Geçerlik ve Güvenirliği

Bu araştırma sürecinde geçerlilik ve güvenirliliğin sağlanması için aşağıda sıralanan çalışmalar yapılmıştır:

- Araştırmanın yöntemi, süreci ve sonuçlarına yönelik çalışmalar açık ve ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.
- Katılımcılarla görüşme dışı zamanlarda da bir araya gelinmiş, uzun süreli bir etkileşim ortamında bulunulmuştur.
- Derinlemesine araştırma ve inceleme anlayışı (verilerin toplanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi) benimsenmiştir.
- Verilerin toplanmasından analiz edilip sonuçlara ulaşılmasına kadar birbiriyle bağlantılı ve tutarlı bir süreç takip edilmiştir.
- Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme tekniği tercih edilmiştir.
- Araştırma verileri ve sonuçları doğrulama amacıyla katılımcılarla paylaşılmış, ilgili diğer araştırmacılara sunulmuş görüşleri alınmıştır (Durmuş, 2004).

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve şimşek, 2005). Bu araştırma, 2012-2013 eğitim yılı Bahar dönemi Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıf I ve II. öğretimde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarından oluşan bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayları belirtilen döneme seçmeli Dil ve Kültür dersini seçen öğrenciler arasından gönüllülük esasına dayalı olarak amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğretmen Adaylarıyla İlgili Kişisel Bilgiler

Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	<i>f</i>	%
Kadın	36	56.25
Erkek	28	43.75
Toplam	64	100.00
Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Eğitim Programı	<i>f</i>	%
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği I. Öğretim	27	42.19
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği II. Öğretim	37	57.81
Toplam	64	100,00

Tablo 1’de de görülebileceği gibi araştırmaya 36’sı kadın, 28’i erkek olmak üzere toplam 64 Türkçe öğretmeni adayı katılmıştır. Görüşüne başvuru alan adayların 27’si I. öğretim; 37’si ise II. öğretimde öğrenimlerini sürdürmektedirler.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde görüşme tekniği kullanılmıştır. Bryman (2004); Cohen, Manion ve Morrison (2007) ve Lichtman’e (2012) göre, çalışma grubunun genellikle küçük olarak tutulduğu nitel araştırmalar zengin ve kapsamlı bilgi toplamak için kullanılır (akt. Çelik ve Arıkan, 2012). Yıldırım ve şimşek’e göre, olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (2005). Creswell’e (2008, 2011) göre de nitel araştırma yöntemi bir ana olgu üzerine odaklanmakta ve katılımcıların görüşleri üzerine temellendirilmektedir (akt. Çelik ve Arıkan, 2012). Veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formunda öğretmen adaylarına farklı

boyuta sahip genel bir soru sorulmuş ve öğretmen adaylarının belirttikleri görüşlerden hareketle ayrıntılı verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma grubundaki katılımcıların cevaplarından kayda değer görülen kısımlar bulgular bölümündeki tabloya (Tablo 2) işlenerek yerinde ve tutarlı sonuçlara ulaşılmasında kullanılacak veriler bir arada toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulur. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve aslı bir işlemdir (Punch, 2005). İçerik analizinde birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir düzene sokarak yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Fenomenolojik analiz; katılımcı tarafından tecrübe edilmiş bir olguya ilişkin psikolojik özü elde etmeye çalışır. Nitel araştırmalarda kullanılan muhakeme süreci algısal olarak parçaları bir araya getirerek bir bütün yaratmayı gerektirmektedir (Akturan ve Esen, 2008).

Sanders'e göre fenomenolojik analiz dört aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar;

- tanımlama,
- belirleme,
- ilişkilerin tanımlanması ve
- esasların (özlerin) kavramsallaştırılması (akt. Akturan ve Esen, 2008).

Araştırmada görüşme sorularıyla elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. İnceleme sırasında yorumlama ve çıkarımlarda bulunma yolları ile derinlemesine analiz yapılmaya çalışılmıştır. Böylelikle öğretmen adaylarının dil ile kültürün arasında olan etkileşim ele alınarak incelenmiştir.

Verilerin analizinde aşağıdaki işlem basamakları takip edilmiştir. İlk önce öğrencilere uygulanan görüşme formundaki soruya verilen kayda değer cevaplar tek tek bulgular bölümündeki tabloya

işlenerek görsel hâle getirilmiştir. Tablolara işlenen verilerin incelenmesiyle kodlar oluşturulmuş; oluşturulan kodlardan benzer özellikler gösterenler birlikte düşünülerek üst kategorilere (tema) ulaşılmıştır. Veriler, verilerden oluşturulan kod ve temalardan hareketle yapılan yorumlar betimsel bir anlayışla ifade edilmiştir.

Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi işlemlerinde aşağıdaki kodlama ve tanımlama tekniği kullanılmıştır:

A₁, A₂: Araştırmacının sorularını,

K₁, K₂, K₃...: Görüşüne başvurulan katılımcıları (Türkçe öğretmeni adaylarını),

[¹], [²], [³]...: Katılımcıların belirttikleri görüşlerden kayda değer olanları göstermektedir.

Bulgular, Tartışma ve Yorum

Tablo 2. Öğretmen adaylarının dil - kültür ilişkisine yönelik görüşleri

A ₁ : Dil ile kültür arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz? Dilin kültüre, kültürün de dile sağladığı yararlar konusunda neler söylersiniz?	
(...) Ü. Eğitim Fakültesi	Kodlayarak Temalandırma
Sınıf: 102 Saat: 08.20-09.50	Kodlar Temalar
K₁, K₇, K₈: Kültür ve dil bir bütündür. Kültür dili kendi bünyesinden çıkarır, kültür dili oluşur. Daha sonra da dil de kültürü korur, nesilden nesile aktarır. Dil kültürel çevrede değişir, gelişir, zenginleşir. Dil, maddi ve manevi öğeleri, duygu ve düşünceleri bünyesinde barındıran sağlam bir hafıza niteliği taşır [¹].	kültürün işlevi dilin gelişimi dilin işlevi
K₂: Kültür ve dil olmadan tezahür edip gelecek nesle aktarılamaz; dil de kültür olmadan gelişip serpilmez [²].	karşılıklı etkileme/etkil
K₃: Dil ve kültür bir toplumun temel dinamiklerindedir. Dil milleti millet yapan din, örf, gelenek, görenek gibi unsurları birbirine bağlayan halka işlevi görür. Sonuçta millet bir bütün olarak ortaya çıkar [³].	enme millet açısından kültür ve dil
K₄, K₆₀: Bitkilerin oluşup gelişebilmesi için su neyse; kültür için de dil odur [⁴].	dilin işlevi
K₉, K₁₀, K₁₁, K₂₄, K₂₉: Kültürü bir araç olarak düşünürsek dil de o aracı hareket ettiren yakıt gibidir. Kültür dil ile varlık bulur, özelliklerini gösterebilir. Dil ve kültür birbirini tamamlayan, bir bütünü oluşturan iki unsurdur [⁵].	parça-bütün ilişkisi dil-kültür ilişkisi
K₁₄, K₅₄: Kültür tüm özelliklerini dil aracılığıyla gelecek nesillere ulaştırır. Nasıl ki tren rayları vagonların hedefe ulaşmasında gerekli bir zemindir, dil de kültürün unsurlarını geleceğe taşımada gerekli bir yoldur, zemindir [⁶].	dilin işlevi karşılıklı etkileme/etki
K₁₈: Su nasıl hayatın vazgeçilmez unsuruyorsa, dil de kültür için öyledir [⁷].	-lenme
K₁₉: Kültür bir delta gibidir. Deltanın oluşmasında akarsu ne ise kültürün oluşmasında da dil odur [⁸].	dilin işlevi
K₂₀: Bir kuş için uçmasını sağlayan kanat neyse kültür için de dil odur. Kanadın varlığı kuşandır ve kuşun uçmasını sağlamaktadır.	parça-bütün ilişkisi

Dil de içinde bulunduğu kültür ortamında gelişir ve yine o kültüre hizmet eder [9].	
K₂₁: Kültürle dil birbirinden bağımsız iki unsur olarak düşünülmemelidir. Kültür bir köprü ise dil de onun ayaklarıdır. Ayaklar sağlam olmazsa köprü işlev göremeyeceği gibi; dil olmayınca da kültür oluşamaz, gelişemez ve geleceğe taşınamaz [10].	dilin işlevi
K₂₂: Kültürün unsurlarının her biri inci taneleri gibidir. Hepsi tek başına güzel ve değerlidir. Ama bir iplik üzerinde dizilerek bir aksesuar oluşturulursa çok daha anlamlı ve değerli olur. İnci tanelerinin değerini artıran onları bir arada tutan ipliktir. Dil de iplik gibi işlev göyerek kültürün unsurlarını farklı bir şekilde görür. Toplama sunar ve kabul görmesinde önemli işlev görür [11].	karşılıklı etkileme/etki -lenme
K₂₅, K₅₉: Kültürle dil etle tırnak gibi birbirinden asla ayrılmaz ve daima iç içedir [12].	dil-kültür etkileşimi
K₃₂: Kültür dili besler. Dil de ilerleyen zamanlarda ait olduğu kültürün yaygınlaşmasını ve geleceğe aktarılmasını sağlar [13].	dilin işlevi
K₃₇: Kültürü dil yayar, aktarır [14].	
K₄₃: Bir şehrin su şebekesi insanlar için hayatı olan suyu ihtiyaç sahiplerine taşır. Kültür su gibidir. Dil de o suyu taşıyan, ileten su şebekesi gibidir. Kültürel unsurlar dil ile amaçları hedefe iletilir [15].	karşılıklı etkileme/etki
K₄₇: Kültürün dille ilişkisi iskender kebabın yoğurtla olan uyumu gibidir. Kültür dil ile anlam kazanır [16].	-lenme
K₅₀: Anne bebeğiyle belli bir süreç içerisinde etkileşim içerisinde. Anne ve bebeğinin yaşamları ve gelişmeleri birbirleriyle olan etkileşime bağlıdır. Kültürle dilin ilişkisi de böyledir. İyi bir etkileşim hem dil için hem de kültür için olmazsa olmazdır [17].	
K₅₂, K₅₇: Kültür asırlar boyunca değişip gelişen bir yapıya sahiptir. Bu gelişim ve değişim sürecinde dil önemli görev üstlenir [18].	kültürün yapısı ve dinamiği
K₆₁: Kültürün bir oluşma ve gelecek nesillere aktarma süreci vardır. Bu süreç dinamik bir şekilde işler, ilerler. Sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi ve istenilen ya da hedeflenen bir noktaya ulaşmasını sağlayan en temel araç/unsur dildir. Dil olmazsa kültür çarkı doğru işleyemez [19].	kültür aktarımında dil

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ‘*Dil ile kültür arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz?*’ ve ‘*Dilin kültüre, kültürün de dile sağladığı yararlar konusunda neler söylersiniz?*’ şeklinde sorulan sorulara verdikleri cevaplardan seçilen cümle ya da paragraflar yer almaktadır. Cevaplara bakıldığında, kültürün dile olan ihtiyacı ya da dilin kültür için vazgeçilmezliğini vurgulayan ifadelerin çokluğu dikkat çekmektedir [1,3,4,7,14,15,16].

Görüşmeyle elde edilen veriler arasından seçilerek tabloya yerleştirilen verilerden de görülebileceği gibi katılımcıların dilin kültüre olan yararlarına işaret edenler kadar olmasa da kültürün dile olan katkısına işaret eden katılımcının [1,8,11] olduğu görülmektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinden hareketle oluşturulan kodlara bakıldığında; kültürün dilin oluşum ve gelişimine etkisi, dilin kültürün yaygınlaşmasındaki işlevi, kültür ve dilin iç içe

ve bütün olduğu, kültürün yapısı ve kültür aktarımı gibi kavramlar öne çıkmıştır. Bu kodlara bakıldığında iki ana tema altında toplanmıştır. Bunlar: dil-kültür ilişkisi ve dil-kültür etkileşimi.

Gerek dilin gelişimi ve kullanımında işlevselliğin artması gerekse kültürün oluşumu ve gelecek kuşaklara aktarımında her iki kavram arasında sıkı bir ilişkiden söz edilebilir. Hatta bu ilişki tek yönlü bir etkileme veya etkilenmeden öte karşılıklı etkileme ve etkilenmeye dayalı etkileşim boyutunda gerçekleşmektedir. Kültür ve dil arasında görülen dinamik bir süreç olarak işleyen etkileşim olgusu üzerinde durulması gereken önemli bir durumdur.

Türkçe öğretmeni adayları, dil ve kültürün birbirleriyle olan ilişkilerini açıklarken; ortaya çıkma, gelişme, değişme, dönüşme ve aktarım süreçlerindeki etkileşimlerini dile getirirken ilgi kurma-ilişkilendirme, benzetme, somutlama gibi tekniklerine başvurmuşlardır. Katılımcıların bu yollarla ortaya koydukları orijinal açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

Ağaç/Bitki - su (K₄, K₆₀: Bitkilerin oluşup gelişebilmesi için su neyse; kültür için de dil odur [⁴]).

Araç - yakıt (K₉: Kültürü bir araç olarak düşünürsek dil de o aracı hareket ettiren yakıt gibidir [⁵]).

Tren/Vagon - ray (K₁₄, K₅₄: Nasıl ki tren rayları vagonların hedefe ulaşmasında gerekli bir zemindir, dil de kültürün unsurlarını geleceğe taşımada gerekli bir yoldur [⁶]).

Hayat - su (K₁₈: Su nasıl hayatın vazgeçilmez unsuruydu, dil de kültür için öyledir [⁷]).

Delta - akarsu (K₁₉: Kültür bir delta gibidir. Deltanın oluşmasında akarsu ne ise kültürün oluşmasında da dil odur [⁸]).

Kuş - kanat (K₂₀: Bir kuş için uçmasını sağlayan kanat neyse kültür için de dil odur. Kanadın varlığı kuştandır ve kuşun uçmasını sağlamaktadır. Dil de içinde bulunduğu kültür ortamında gelişir ve yine o kültüre hizmet eder [⁸]).

Köprü - köprü ayağı (K₂₁: Kültür bir köprü ise dil de onun ayaklarıdır. Ayaklar sağlam olmazsa köprü işlev göremeyeceği gibi; dil olmayınca da kültür oluşamaz, gelişemez ve geleceğe taşınmaz [⁹]).

İnci taneleri - iplik (K₂₂: Kültürün unsurlarının her biri inci taneleri gibidir. Hepsi tek başına güzel ve değerlidir. Ama bir iplik üzerinde dizilerek bir aksesuar oluşturulursa çok daha anlamlı ve

değerli olur. İnci tanelerinin değerini artıran onları bir arada tutan ipliktir. Dil de iplik gibi işlev görerek kültürün unsurlarını farklı bir şekilde görünür kılar [¹⁰].

Et - tırnak (K₂₅, K₅₉: Kültürle dil etle tırnak gibi birbirinden asla ayrılmaz ve daima iç içedir [⁹]).

Su - Su şebekesi (K₄₃: Kültür su gibidir. Dil de o suyu taşıyan, ileten su şebekesi gibidir [¹³]).

İskender kebab - yoğurt (K₄₇: Kültürün dille ilişkisi iskender kebabın yoğurtla olan uyumu gibidir [¹⁶]).

Anne - bebek (K₅₀: Anne ve bebeğinin yaşamaları ve gelişmeleri birbirleriyle olan etkileşime bağlıdır. Kültürle dilin ilişkisi de böyledir [¹⁴]).

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Kültür, bir toplumda bir takım unsurların katkısıyla oluşur ve gelişir. Kültürün oluşum ve gelişiminde bu unsurlardan en önemlisi dildir. Katılımcılar, ortaya koydukları görüşleriyle dilin kültüre olan katkısını öne çıkarmışlardır. Bunun yanında çok az katılımcı (K₁, K₇, K₈, K₂₀, K₃₂, K₅₀...) kültürün dile olan katkısına değinmişlerdir.

Türkçe öğretmeni adaylarına göre, gerek kültürün gerekse dilin değişim ve dönüşüm süreçlerinde her iki kavramın bir diğeriyle (yaygınlık kazanmasına aracılık etme -dil- ve gelişimine zemin olma -kültürün dile- vb. yönlerden) üst düzey bir ilişkiye sahiptir.

Türkçe öğretmeni adayları, iki kavramın oluşum, gelişim ve aktarım süreçlerinde birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğu; gelişimlerini yoğun bir etkileşim süreci içinde gerçekleştirdikleri görüşündedirler.

Öneriler

Dil ve kültür unsurları arasında sıkı bir ilişki ve biri diğeriyle değiştirip geliştirerek ayrılmaz bir bütünlük oluşturan zorunlu bir etkileşim söz konusudur. Bundan dolayı toplum içinde yer alan özel ve resmî kurum, kuruluşlar ile o toplumdaki her birey konuşma, yazışma, eğlenme, bilgilendirme vb. etkinliklerde iki kavram

arasındaki sıkı ilişki ve zorunlu etkileşimi dikkate alınarak özenli davranmalıdırlar.

Kültürün gelişip yaygınlık kazanmasında dilin imkânlarından etkili bir şekilde yararlanılmalıdır. Edebiyatçılar (özellikle şair ve yazarlar) eserlerinde toplumu millet yapan kültürel değerlere yer vererek işlemelidirler. Dil eğitimi veren eğitimciler temel dil becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerinde kullanacakları yardımcı metinleri iyi seçmeli; derslerini dilin kültür aktarımındaki işlevini göz ardı etmeden yürütmelidirler. Dil öğretiminde önemli birer materyal olarak kültürel unsurlara yer verilmelidir. Eğitimciler (özellikle sınıf ve Türkçe öğretmenleri) öğrenme ve öğretme süreçlerini kültür unsurlarıyla çeşitlendirmeli, süreci öğrenen için ilginç kılmak için uyarıcı kültür unsuru olan çoklu ortam oluşturmalıdırlar.

Kültürel değerlerin ortaya çıkma, gelişme ve gelecek kuşaklara aktarılma süreçlerinde dil önemli bir işlev gördüğü gibi, dilin gelişip serpilmesinde kültür ortamı ve kültür varlığının işlevi de göz ardı edilmemelidir.

Kaynaklar

- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aslan, Y. (2008). Yabancı Dil Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar. *Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi Bildiriler* (Editörler: S. Ağıldere ve N. Ceviz), s. 118-123. Ankara.
- Asutay, H. (2007). *Dil, Kültür ve Eğitim*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayyurt, Y. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Kavramı ve Sınıf Ortamına Yansıması (ss. 29-42), *Yabancılarla Türkçe Öğretimi - Politika, Yöntem ve Beceriler*, (2. Baskı, Editörler: D. Yaylı ve Y. Bayyurt). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, S. ve Arıkan, A. (2012). Öğretmen Yetiştirme Programlarının İngilizce Öğretmen Adaylarını İlköğretimde İngilizce Öğretimine Ne Kadar Hazırladığına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 77-87.
- Devrim, H. (2004). Popüler Kültür ve Dil Soruşturması. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 57, 130-133.
- Ekiz, D. (2004). Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal ya da Yapay. *GÜ Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 415-443.
- Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, 729, 50-57.

- Güleryüz, H. (2004). Dil Kirlenmesinin Bir Başka Boyutu: İş Yeri Adları. *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim*, 57, 121-129.
- Günay, D. (1995). Roman Çözümlemesine Toplum-dilbilimsel Bir Yaklaşım. *Dil Dergisi*, 35, 5-24.
- Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün ABC'si* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk Milli Kültürü* (4. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kaplan, M. (1993). Dil ve Kültür. *Türk Dili*, 500, 108-110.
- Kaplan, M. (2010). *Dil ve Kültür* (26. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kırkkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür ve Edebiyatının Yeri (ss. 359-386), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, (2. Baskı, Editörler: A. Kılınç ve A. Şahin). Ankara: Pegem Akademi.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (Çevirenler: D. Bayrak, B. Aslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve Kültür*. Ankara: Eskiyei Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüce, K. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hedef Kültür (ss. 347-358), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, (2. Baskı, Editörler: A. Kılınç ve A. Şahin). Ankara: Pegem Akademi.

Extended Summary

Purpose:

The purpose of this research, is to the assessment the relationship between language and culture in the context of Turkish teachers' opinions. Answers were sought the following questions in order to reveal Turkish teachers' views about the relationship between culture and language. According to Turkish teacher candidates;

- What is the relationship between language and culture?
- What are the prominent features of the language and culture in the interaction of language and culture?

Method:

In this study, interviewing method on phenomenological design within the framework of qualitative research was used. Research was carried out working group consisting of 64 Turkish student teachers. The working group was created having a specified goal sampling method. In this study, the data were obtained through interviews method. The data were obtained using the main form of the interview as a means of data collection. The data were analyzed through content analysis in the qualitative research. Data analysis is to determine the experiences and meanings in the phenomenological research design. For this purpose, in the content analysis was aimed to reveal conceptualization of the data and themes that identify cases.

Results:

Culture occurs and develops with the contribution of a number of elements in a society. The most important of these elements is the language in the formation and development of culture. Participants emphasized with the opinions of contribution to the culture of the language. However, very few participants (P₁, P₇, P₈, P₂₀, P₃₂, P₅₀...) touched upon the contribution of culture to language.

According to Turkish teacher candidates, both culture and language needs each other the processes of change and transformation. That is, Turkish teacher candidates thinks two concepts is a close relationship with each other in processes of the formation, development and transfer, and that the development of language and culture occurs during the process intense interaction.

The results of this study, the student teachers emphasized the following: there is a need for the development of language to the cultural field.

Discussion and Conclusions:

Language is indispensable for the dissemination of cultural elements. Teacher candidates have made significant associations to show the relationship between language and culture, and emphasized the view that these two concepts are inseparable whole. The relationship between language and culture is not only a relationship between these two concepts but also pointed out that this interaction will bring significant gains in terms of the public interest.

There is a close relationship and an obligatory to interact among the elements of the language and culture leading the development of mutually. Therefore private and public institutions, organizations and all individuals in that society must behave attentive in activities peaking, writing, entertainment, information etc. taking into account the interaction between the two concepts.

The development and dissemination of culture should be utilized effectively from the opportunities of language. Authors (especially poets and writers) embroidered in the works cultural values of the society that the nation. Language training educators should place the essential texts in the activities to develop basic language skills, and they should carry out the lessons without ignoring the function of transmitting the culture of the language. Cultural elements should be used exclusively as important materials in the language teaching.

Educators (especially class and Turkish teachers) diversify with the cultural elements in teaching and learning processes. In this way, they should be interesting the process for learn.

Language has important functions the process of the emergence, development and to future generations of cultural values. In addition, should not be overlooked the function of culture medium in the developing and spreading of the language.

As a result, according to the participants, language is a tool for culture; culture as well is a resource for the language.